

R o s a.

Biezen H. van der : Zuster Roza en haar werk. Mariaburg en 's-Hertogenbosch 1924.

Bouquerel : Schwester Rosa. Entstehung und Zweck der Sühnungsmesse. Aus dem Französ. Dülmen. 1901, Laumann.

Z d i k.

Cervinka. J. L. : K vykladum Zdikovy listiny z. r. 1131 (Zur Auslegung der Urkunde Zdiks aus dem Jahre 1131) in Casopis Matice Moravské XLI-XLII.

* * *

KRONIJK OVER ST. CATHARINADAL TE BRED
 EN OVER DE GEBEURTENISSEN IN DE STAD. —
 1637-1643 (einde). -:- -:- -:- -:- -:-

In 't jaer 1640 den 2 sinxen gelogeert hebbende den Licent meester van Gendt met volle paspoort en broeder van Sr Syarda van der Plas, soo heeft den major van de borgers Mr. Buyx hem tuschen 10 ende elve s'avonds hier uut gehaelt als onvry wesende, ende heeft hier niet meer mogen logeeren.

Welcke des snachts den 2 sinxendag gebeurende heeft den major ons sanderdaegs een sinternelle geset, die daer gebleven is soo lange alst garnisoen in compaignie was ; maer soo haest menheer den Gouverneur inne gekomen is, is ooc de sinternelle achtergebleven. Daernaer isser van de Coninxsse een interprise op handen geweest omtrent Julius int jaer 1640 ende hebben doen vuel villey-nicheyt uytgestroyt, al off wy hadden kennisse daer af gehadt, waer over ick den Gouverneur genoeg satisfactie hebbe gegeven ende gethoont maer pickanticheyt te wesen sonder het minste fundament.

Daerentusschen hebben het jaer daer dicmael instantie gedaen om het licht van de baracken te doen stoppen ende van de moosgaten, maer daer en is niet uut gevolcht. Niet merckelyx voorder en is geschiet dan dat door particuliere acte van dyn Hoocheyt gecommandeert is aen den proost, prior, ende het convent een plaetse bereet te maecken voor Joffr de Licques, hetwelck den prisedent ende de gouverneur van wege syn Hoocheyt ooc particulier heeft

commen belasten ende het gelde innen doen, welck geschiet is als datse hier gecommen is sondachs morgen den April 1641 — ende wiert gerecommandeert int walhuys op haeren eygen cost ende niet op cost vant convent ; de reparatie heeft ons gecost omtrent 20 gulden.

Den vasten gepasseert synde ben naer Paesschen met permissie van gouverneur ende uut cracht van de Sauvegarde voort expireren van de 3 jaeren tot kans genomen mynen vrydom naer Antwerpen gegaen ende wedergekeert synde soo heeft die Gouvernante doort vertreck van haeren cappelaen, sondach ende heylichdach meest hier openbaer te kercken gekommen hetwelck begost is sondach voor Ascensionensdach.

Middelertyt voor sinxen soo is ons het billet ooc thuys gesonden van den hondersten penninck ende alsoo de Heeren ons belooft hebben daer aff vry te houden doort op timmeren van de nieuwe barackken, soo heb ick daerover den president gesproken ende hebbe een requeste aen den magistraet gepresenteert ende daer is tot den 26 Sept : nog niet op gevolcht.

Den 7 Juny 1641 heeft de stadt met de militie tsamenderhand een mandement geplackt ende gepubliceert, datter geen geestelycke persoonen en mochten in dese stadt commen, noch iemant die den koninck van Castillie soo die schreven gedient hadde. Item noch een ander, waer mede verboden wiert datter ooc niemant van die den Koninck gedient hadde uut de stadt en mocht gaen, waarvuer tot 2 reysen, vuer eens int beginsel, ende in September noch 3 borgers op den toren syn gestelt omdat se buyten te kercke hebbe geweest. Voorts den 14 September 1641 is tot Breda gepubliceert het groot plaacet van de Heere Staten gemeaneert int jaer 1641 tegen de Jesuiten, papen, monniken ende ander geordende persoonen om in dese landen niet te commen noch te blyven, ooc van geen conventualen te houden, noch ter studie doen in koninkx landt, geen collecten te doen, ooc tegen de klopkens om niet te saemen te wonen als naer tverbot ooc van weeskinderen waer aff deen van de ouders geus is geweest. niet te laeten in handen van Catholieke voogden. Alles verboden op seer groote penen, ende d'officiieren scherp belast op pene van d'opositie.

1643 Dit voorscr. plaacet en is noch niet ter executie gestelt hier omtrent, van soo sommige seggen den doot van myn Heer van Somerdyck die wel den principaelsten voorspronck daeraff was geweest.

Daerentusschen ist hier al passelyc gegaen. Daer hebben onder-

tusschen al eens gesproken vande schutterye hier wederom te brengen, maer wy en hebben daer niet naer geluistert. Daerentusschen opt eynde vant jaer 42 soo hebben die soldaeten achter het capittel noch meer moosgaten gemaect ende Sr. Mayken willende de gote afstooten hebben deselve met eenen pot doort dack geslaegen maer soot maer eenen afschamp was en heeft maer een buyle gehadt ; men heeft terstont clachten gedaen aen den Gouverneur niet om de soldaet te straffen maer om occasie te nemen van ons te beclaegen over die insolentie ende vuylichey, maer den Gouverneur sont den Auditeur Valckenhaen, den major ende eenen soldaet om informatie te nemen, ende al wast dat wyer voor spraeken dede hem tot den geweldigen setten eenen dach 2 oft 3. Daernaer hebben gepresenteert een requeste aen den Gouverneur tot stoppinge van den moesgate. Ende gaff voor Apostille dat de Magistraet sou bequamichey, maeken omdat de barracken het water soudon connen lossen ende dan soude sy alle die gaten doen stoppen. Het Apostille met een ander request hebben doen presenteren aen den magistraet, omtrent lichtmisse ende maer 4 oft 5 weken hebben voor Apostille gecommitteert 4 met den Magistraet, den Borgemeester Snellen, Barnasie, Drabbe en den Griffier, maer tot date desen den 17 April 1643 en hebben de Commissarissen by een niet connen crygen : dan nu is deen nu is dander absent oft sochten uutstel.

Daerentusschen ist geschiet dat een onsaelich mensch gevangen synde heeft bekend geweest te syn by die entreprise int jaer 1640, ende heeft beticht den Pastoor in den Hage ende borgers, waer naer gevolcht is datse den 1 April 1643 opgehaelt hebben den Pastoor met Jan van Neten, syne vrouw ende meyssen. Ende daernaer hebben moeten compareren 2 oft 3 ambachten in de presentie van dien fiel, die welcke doen beticht heeft noch eenige borgers soo geusen als catholieken ; maer de geusen hebben de Staeten laeten gaen, dander op den thoren geset ende syn seer scherpelyc geexamineert ende soo bewaecht dat se buyten den thoren ooc dry schiltwachten hebben geset ende syn noch andere huysluden opgebracht, maer syn al wederom los geraeckt. De fiel blyft by syn propost int accuseren van den Pastoor ende Jan van Neten met noch 3 ander catholieke borgers ende sitten noch op den thoren nu den 17 April. Alwaer de selve geseten hebben tot den 28 April. Daerentusschen isser veel gepasseert ende syn alle middelen opgesocht tot beschuldige van de persooen maer soo men van meer heeft hooren seggen, soo schynt dat de advisen van alle advocaten

syn geweest dat men de patienten niet en cost opt seggen van den misdadiger tot de torture brengen, van al waert dat hy er op gestorven waere, door dien hem van eest ent aff indifferent heeft gesproken ende beticht soo wel geusen als catholiken. Enfin soo heeft de patient noch beschuldigt syn moeder ende suster, diewelcke daerby commende gehaelt synde veel soldaeten, naer een weynich daer by persisterende heeft ten lesten hun ende allen de rest ontschuldicht ende is op den 28 April gehangen, ende de selve dach syn de gevangenen ontslaegen. Daer is veel aff te seggen geweest ende ooc omdat de misdadiger catholiek is gestorven.

Dan Godt ist bekend hoe dat alle die dingen te werck syn gegaen. Die oock het selve tot een goet ent heeft gebrocht. Aen Hem moet gegeven sijn alle loff.

* * *

PRAEMONSTRATENSIA HUNGARICA

Hóman Bálint, *Magyar Történet*. I-II. Budapest. 1928-30. *Historiae Hungariae auctoris Valentini Hóman usque ac hunc diem duo volumina prodierunt in lucem. In his de rebus gestis usque ad initium saeculi XIV., inter quas etiam de ordine Praemonstratensium, eius in Hungaria fundatione monasteriisque agitur.*

Bis in opere citato de ordine Praemonstratensium agitur. In vol. I. p. 393 quattuor : *Garáb, Nagyolasz, Türje, Váradelöfok* iam saec. XII. florentes praepositurae enumerantur ; in vol. II. p. 184 et s. ubi monasteria saec. XIII. fundata invenies.

Quod ad ea, quae in vol. I. continentur attinet, notandum :

- 1) *Garáb*. Hóman unacum Pauler et Karácsonyi persuasum habet, hoc esse antiquissimum ordinis in Hungaria monasterium, annum autem eius fundationis esse circa 1178 dicens errat. A Karácsonyi ¹⁾ enim iam demonstratum est, annum fundationis esse inter 1170-76, eodemque tempore demonstravi monasterium fundatum ²⁾ esse a. 1171.
- 2) *Nagyolasz*. Monasterium ante 1179, sed post *Garáb* fundatum, a Jul. Pauler, fiso diplomate in Annalibus Ordinis Praem. I. CCCCX. publici juris facto, Praemonstratense declaratur, a

1) *Turul.*, 1927. 1.

2) *Analecta Praem.*, 1928, 85-88.